

תקשורת בין אישית בקבוצת דיון וירטואלית

רציונל

רשת האינטרנט מאפשרת, באמצעות כלי תקשורת כגון קבוצות דיון וציט, "להיפגש" עם מגוון רחב של אנשים וליצור קשרים חברתיים חדשים. קשרים חברתיים אלו מתאפיינים בפריצת מעגלי גיל, מיקום, ומעמד חברתי.

ה"קשרים הוירטואליים" דומים מבחינות רבות ל"קשרים אמיתיים" אולם הם נבדלים בכללי שיח חדשים המחליפים את קשר העין, שפת הגוף והמיקום הפיזי. הסביבה החדשה טומנת בחובה גם סכנות שהלומדים לא תמיד מודעים אליהן.

מודל ההפעלה

שיקוף היבטים ב"שיח הוירטואלי" המתנהל בקבוצת דיון וירטואלית, בעזרת דוגמאות משיח זה.

מטרה

יצירת מודעות למאפייני השיח ברשת ועיצוב כללי התנהגות הולמים, תוך בחינת מצבים שעמהם מתמודדים המשתתפים בקבוצת דיון וירטואלית.

מהלך ההפעלה

במליאה:

הלומדים יספרו על פעילותם באינטרנט ויתייחסו לקבוצות הדיון שבהן הם משתתפים, תוך התייחסות להיבטים כמו: הצורך להשתייך לקבוצה בעלת מכנה משותף, תחושות, מחשבות, ותדירות השיח הוירטואלי.

במליאה או בקבוצות:

הצגת האירוע הבא:

רינה השתתפה בקבוצת דיון וכהרגלה הגיבה להודעות של אחרים. על אחת מהודעותיה קיבלה תגובה בזו הלשון:

"אמה את תמיז כותמת הוודעות איפסיות ולא קשורות? את יודעת שזה לא האקוס..."

התייחסות לאירוע על פי הנקודות הבאות:

- מה דעתכם על התגובה שקיבלה רינה? מהו המסר שביקש כותב ההודעה להעביר?
- איך אפשר להעביר אותו המסר בצורה שאיננה פוגעת?
- האם גם אתם חוויתם חוויה דומה בסביבה המתקשבת או בחיי היום-יום? איך הרגשתם? מה עשיתם?
- מהן אפשרויות התגובה העומדות בפני רינה? על איזו תגובה אתם הייתם ממליצים?

♥ התגובה שרינה קיבלה מזמנת התייחסויות להיבטים הבאים הקיימים בקבוצות דיון:

- נוסח הודעה פוגע, מעליב, לא אמפתי.
 - חוסר סובלנות כלפי הודעות שנדמה שאינן שייכות ישירות לנושא.
 - הקושי להמליל במהירות, באופן מדויק ותמציתי מחשבות, כוונות ורגשות.
- הצגת המשך האירוע:

רינה כנראה נפגעה מהתגובה שקיבלה והחליטה להתלונן בפני חברי קבוצת הדיון:

הניסיון שלי מוכיח שאתם לא משיבים רק על הודעות שאני כותבת. והן כן קשורות לנושא. אז מה אני עושה כאן בכלל? מהחיתכתם אני בכלל לא קיימת! ואתם כשאתם כן משיבים, סוף סוף איפה תשובות? נאמאס לי!"

התייחסות לאירוע על פי הנקודות הבאות:

- מה דעתכם על הדרך שבה בחרה רינה להגיב? מה הניע אותה להגיב כך? האם גם אתם נהגתם כך, מדוע?
 - מה בקבוצת דיון זו, אפשר לרינה להביע בפתיחות את רגשותיה? האם גם בפורום אחר הייתה נוהגת כך?
 - האם גם לשאר חברי הקבוצה יש אחריות כלפי המצב שאליו נקלעה רינה? מהי אחריותם?
 - איך אפשר היה לנהל עם רינה שיח מכבד ומקבל? באחריות מי העניין?
 - כיצד אתם הייתם נוהגים עם רינה לו השתתפתם בקבוצת הדיון?
 - אילו התנהגויות אנו יכולים לאמץ כדי שפורומים שבהם אנו משתתפים יתנהלו בצורה מכבדת ומקבלת?
- ♥ בקבוצת דיון מסוג זה לא רואים את סימני שפת הגוף, אין קשר עין ואין קשר קולי לאור זאת:

- היעדר תגובה מילולית עלול לעורר תחושה קשה של התעלמות ממך כחבר בקבוצת הדיון.
- האנונימיות וחוסר ההיכרות מזמנים לא פעם נכונות גבוהה יותר לחשיפת רגשות ותחושות (גם אם הן קשות).

הצגת המשך האירוע:

בין התגובות לדבריה של רינה, נמצאה התגובה הבאה:
"אנחנו לא יודעים מי את? אתם לא רוצים את זה מקו?"
חשבת על זה?..."

התייחסות לאירוע על פי הנקודות הבאות:

- האם הבקשה מרינה להיחשף מוצדקת? מדוע?
- מה דעתכם על הקונפליקט שעמו מתמודדת רינה, לגבי הצגתה והעובדה שבעקבות כך תקבל תגובות מהחברים?

- אילו אפשרויות עומדות בפניה של רינה? מה דעתכם על אפשרות של התנתקות מהקבוצה?
- האם כללי השיח עם אנשים שאני מכיר במפגש פיזי שונים מכללי השיח עם חברים וירטואליים? זרים?
- אילו סכנות קיימות בהיחשפות ו במתן פרטים מזהים לאנשים שאינני מכיר?
- אילו שיקולי דעת צריך להפעיל בהחלטה האם להזדהות בפרטים מלאים, חלקיים, בדויים או בכלל לא?
- מהם "הקווים האדומים" שחצייתם מאותת ת לנו שיש לעזוב את קבוצת הדיון?

♥ במסירת פרטים מזהים אנו לוקחים סיכונים וחשוב שהלומדים י כירו את הסכנות העלולות לנבוע מכך, ויפעילו שיקול דעת מחודש בכל סיטואציה וירטואלית שבה הם נדרשים לעשות זאת.

-בקשרים וריטואליים מתחדד הקונפליקט האם לחשוף את הפרטים האישיים ולהציג את עצמי כפי שאני, או להשתמש בשם בדוי ובפרטים לא אמיתיים.

מהלכה למעשה

היכנסו לקבוצת הדיון שפתחנו עבורכם, שם נמשיך לדון בנושא ; נציג רעיונות והמלצות לגבי אופן ההתנהגות בפורום וירטואלי, נספר זה לזה כיצד פעלנו והתגברנו על קשיים שונים, נגיב לדברי החברים ונשתדל ביחד לשמור על כללי נימוס זה לזה.

כתובת הקבוצה:

http://www2.iol.co.il/communikit/scripts/forums/live/forums_all_18.asp?forum_id=1906

מתלבטים בפורום

התנגשויות בין זכויות בבית-הספר

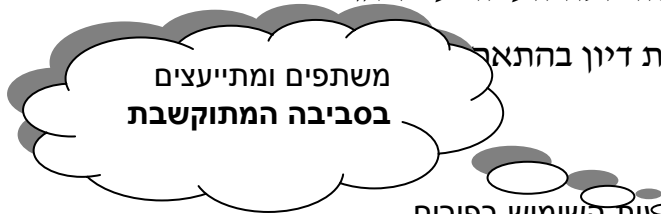
רציונל

ברשת האינטרנט קיימים פורומים בתחומים שונים, חלקם מוקמים סביב עניין משותף וחלקם סביב גיל, תפקיד, ועוד. כל אחד מן הפורומים הללו ופורומים אחרים יכול להוות הרחבה של המעגלים היום-יומיים בהם מצוי הפרט, ולשמש עבורו סביבת תמיכה, מקור מידע זמין סביב עניין משותף, בימת דיון, סביבה להבעת דעות אישיות, מקום להיוועצות, מועדון חברתי, ועוד.

הכניסה לפורום והבחירה להיות שותף פעיל בו, דורשות טיפוח של המודעות והבנת התהליכים הייחודיים המתרחשים בסביבה זו. תוך הכרת הרווחים והסכנות הטמונים בשותפות לקבוצה וירטואלית ופיתוח שיקולי דעת שיאפשרו לבחון את סוג הפורום שאליו בוחרים להכנס, מטרותיו, השותפים בו, הנושאים העולים לדיון, מידת היחשפות, אופן ההתייחסות לדעות המוצגות, בחינה מחודשת של דילמות שהתעוררו כתוצאה מהשקפת עולם, וההשלכות המעשיות של היבטים אלו ואחרים.

מטרות

- טיפוח דרכי ההתמודדות במצבים שבהם קיימת התנגשות בין זכויות.
- היכרות עם הפורום ככלי להתלבטות ולהיוועצות עם אחרים.
- טיפוח שיקולי דעת בבחירת קבוצת דיון בהתאם

מודל ההפעלה

התמודדות עם התנגשות בין זכויות באמצעות השימוש בפורום.

מהלך ההפעלה

במליאה

- הסבר על אודות הפורומים באינטרנט, מאפייניהם והשימוש בהם. תוכלו להיעזר באתרים כמו:

<http://web.macam98.ac.il/~vardagil/forum.htm>
<http://netcollege.beitberl.ac.il/1/1.5/1.5.12/1.5.12.asp>

בקבוצה

כל קבוצה מקבלת את אחד מכרטיסי האירוע שלהלן (שנלקחו מקבוצות דיון בפורומים שונים).

כרטיס אירוע 1

שלום חברים, שמי ליאור. ביום שישי שעבר צבעתי את הבלורית בצורה "קולית". המראה שלי עכשיו מאוד "מדליק" והחברים בכיתה אמרו שזה נראה מזה גזעי.

ביום ראשון המורה דרשה שאני אחזור לצבע המקורי אחרת אני לא נכנס לכיתה. מה לעשות? כרגע אני נשאר בבית אבל אני רוצה לחזור לבית- הספר ולחברים. תודה לכל מי שיעזור לי.

להלן מספר תשובות שניתנו לליאור:

- אין מה לעשות, שמע למורה ושטוף את השיער, אחרת תסתבך אתה ועם כל המורים.
- מה העניין, לכל אדם הזכות להביע בחופשיות את רצונותיו, זכותך לצבוע את שערך כרצונך.
- כדאי לך לגשת ליועצת או למנהלת ולשוחח אתם, אולי הן ישכנעו את המורה?
- מה דעתך לחבוש בכיתה כובע? כך לא תרגיז את המורה, ובצהריים תלך כרצונך.
- אצלנו הייתה אותה בעיה, אני מציע לך לפנות לחברים או לוועדת כיתה, תעלו את הנושא לדיון בכיתה ואז הדברים ייראו אחרת.

כרטיס אירוע 2

אהלן, אני גדי.

אצלנו בבית- הספר אסור לשחק בכדור בחצר. רק בכדור ספוג שמתפורר ואי- אפשר לכדרר בו. ממש משעמם בהפסקה. אז בסיום הלימודים שיחקנו עם תיק שמצאנו זרוק בחצר. לא הפרענו לאף אחד. אחד התלמידים הלשין וקיבלנו עונש לא לצאת להפסקה.

להלן מספר קטעים מתוך תשובות שניתנו לגדי

- לך למנהלת להתלונן. בסוף הלימודים אין תוקף לתקנון.
- באיזה בית- ספר אתה לומד? אצלנו אין מלשינים.
- פנה למועצת התלמידים. שנו את החוק.
- אתה צודק, בלי כדור נורא משעמם.
- השתגעו? יכולתם לפגוע במישהו. של מי היה התיק?
- מגיע לכם עונש.

כרטיס אירוע מספר 3

היי, זו שוב אני, איילת.

כמו שסיפרתי לכם פעם, אצלנו חייבים להגיע בתלבושת אחידה. עד עכשיו זה ממש לא הפריע לי. אבל, השבוע קיבלתי מחברותיי חולצה ממש גזעית ליום ההולדת שלי. רציתי להראות לכולם והחלטתי ללבוש אותה לבית-הספר. המורה מה זה כעסה... ואז ביקשה שאלבש את החולצה הפוך. בגלל שלא הסכמתי, היא שלחה אותי להירשם במזכירות. לא הלכתי ואמרתי לה שזו זכותי כי החולצה היא בדיוק באותו צבע כמו חולצת התלבושת. ואז... הסתבכתי יותר- היא שלחה אותי למנהלת. ממש כעסתי מהסיפור שנעשה מהעניין, ואמרתי שאני לא הולכת.

ת'אמת, החבר'ה הסתכלו עליי בהערצה אבל המורה... הזמינה את ההורים. הסתבכתי מה עושים?

להלן מספר קטעים מתוך תשובות שניתנו לאילת

- יש נהלים שנועדו לשמור עליכם. בית-ספר שמקפיד על תלבושת אחידה מונע אלימות בין

התלמידים. זה בדוק. תודי שטעית. בקשי סליחה.

- אל תוותר. אין לאף אחד זכות להכריח אותך ללבוש את החולצה הפוך.

- המבוגרים תמיד מדברים על כבוד... אבל כשזה מדובר בנו, פתאום זה לא שייך.

- פני למועצה ונסו לשנות את ההחלטה המיושנת הזו, מי בכלל הולך עם תלבושת היום.

- למה לא לבשת בשיעור את החולצה מתחת לסוויטשרט? בחצר יכולת להוריד...

כרטיס אירוע 4

שלום, כאן ערן. אתמול שכחתי להביא אוכל. בהפסקה הראשונה עוד הצלחתי לשרוד... אבל בהפסקה השנייה. הרעב ממש הציק; דילגתי מעל גדר בית-הספר והלכתי לקנות במכולת שנמצאת ממש ליד. כשחזרתי תפסה אותי המורה התורנית והלשינה למנהלת והיא אמרה שעליי לאכול עם ילדי הכיתה הנמוכה יותר. פדיחה... בית-הספר נמצא ביישוב הקהילתי שבו אני גר, כולם שכנים שלי וההורים עלולים לשמוע... מה עושים?

להלן מספר קטעים מתוך תשובות שניתנו לערן

- ערן, לכל תלמיד הזכות להזנה. מכאן שזכותך המלאה היתה לצאת ולהשיג אוכל.

- ממש הגזמת, איך העזת לצאת ועוד במצב הביטחוני של היום? עדיף להישאר רעב, ובחיים.

- למה לא ביקשת מחבר? לי קרה דבר כזה והתקשרתי שיביאו לי כריך.
- גם אצלנו אומרים לרדת כיתה וכאלה... אבל כשאני מסביר למורה את העניין, מוותרים לי.
- אנחנו מעלים נושאים כאלה בשיעור חברה, תציע את זה גם אצלכם.

שאלות לדיון בקבוצה

1. תארו את התחושות שחשתם במהלך קריאת האירוע והתגובות?
2. התייחסו לאירוע, לשפה ולעצות שניתנו.
3. האם לדעתכם העצות שניתנו מעשיות? מדוע?
4. אילו זכויות ממומשות / מופרות באירוע שעליו קראתם? תוכלו להיעזר בכתובות שלהלן:
 - האתר של הקו הפתוח במשרד החינוך:
http://www.education.gov.il/kav_patuach/zchuyot.htm
 - האתר של יוניצ'ף:
<http://www.my-rights.org.il>
 - פעילות באתר ההדרכה של בית"ר על זכויות הילד:
<http://www.betar.org.il/hadracha/peulot/more/rights.htm>
5. מה הייתם מיעצים לכותב? מדוע?
6. מה מאפיין כל אחת מן התגובות המוצעות (מלחמה, ויתור, ויתור חלקי, משא ומתן, אחר).
7. בחרו נציג שיציג את המאפיינים של התגובות במליאה.

במליאה

א. דיווח נציגי הקבוצות ואפיון תגובות המשתתפים בפורום לכל אחד מן האירועים:

תגובה / האירוע	צביעת השיעור בכדור	משחק בכדור	תלבושת אחידה	יציאה מהחצר
תגובה ראשונה				
תגובה שנייה				
תגובה שלישית				
תגובה רביעית				

				תגובה חמישית
--	--	--	--	--------------

ב. דיון לגבי תוכן האירועים:

- מה מאפיין את האירועים השונים שדנתם בהם?
- אילו מושגים עלו בדיון הקבוצתי? (זכויות, תקשורת, דרכי פעולה, נהלים, נורמות מקובלות).
- מהם הרווחים והקשיים המתלווים לכל אחד ממאפייני התגובה, והבאים לידי ביטוי בטבלה.
- האם קיימת דרך פעולה אחת נכונה כתגובה לכל אירוע? מדוע?
- מהם הרווחים והקשיים שעשויים להיות בחשיבה מחודשת בכל אירוע לעומת תגובה מיידית?
- ממה נובעים ההבדלים בזוויות הראייה של המשיבים בפורום? (ניסיון, גיל, מין, תפקיד, ועוד).

ג. דיון לגבי השימוש בקבוצת דיון בפורום:

- מה לדעתכם הניע את הכותבים לפנות דווקא לפורום?
- מה היו ציפיות הכותבים מחברי הפורום? (לקבל רעיונות ממצאיות אחרת, לקבל תמיכה מאחרים שאינם נוגעים בבעיה)
- מהם הסיכונים שיש לקחת בחשבון כשפונים לפורום? (אנונימיות המשיבים, חשיפה אפשרית, חוסר אחריות לגבי העצות הניתנות, עצות שאינן תואמות את הבעיה בכללותה).
- האם לקחתם חלק בפורום באירוע דומה? באיזה תפקיד? (כצופים, כמציגי בעיה, כמגיבים).
- מהן התחושות / מהן הקשיים שליוו אתכם בתפקידים השונים שלקחתם כפעילים בפורום?
- כיצד יש לבחור את הפורומים שבהם תרצו לקחת חלק בעתיד?

מהלכה למעשה

תארו אירועים שונים מחייכם בכיתה ובבית-הספר העלולים להוביל להפרה של זכויותיכם, וחשבו כיצד אתם יכולים לפעול למימושם ?

בעקבות הפעילות... עוצרים לרגע ובודקים

הכשירות החברתית - ניהול קונפליקטים

- באיזו מידה המשתתפים זיהו את כל המעורבים בקונפליקט וידעו להמליל את רגשותיהם?
- באיזו מידה המשתתפים זיהו את הצרכים הסמויים והגלויים של השותפים לקונפליקט?
- באיזו מידה המשתתפים הצליחו לזהות תחומים של הסכמה ואי הסכמה ביחס לקונפליקט?

הכשירות החברתית- קבלת החלטות מושכלת

- באיזו מידה המשתתפים הכירו והעלו אפשרויות שונות כדי להגיע למטרה המבוקשת?
- באיזו מידה המשתתפים ידעו לאסוף את העובדות לגבי כל אחת מהאפשרויות שהעלו?
- באיזו מידה המשתתפים צפו את התוצאות האפשריות של כל אחת מהדרכים?

- באיזה מידה המשתתפים בחרו ונימקו מהי האלטרנטיבה המתאימה ביותר?

